

Берег понад озером Гадаринським. Далеко на горизонті ледве мріють човни коло берега і чорніє люд, що хмарою заліг далекий берег.

МІРІАМ, «одержима духом», у глибокій тузі блукає поміж камінням понад берегом, далі зіходить на шпиль скелі й дивиться не на берег, а в глибину пустелі, вона бачить там когось удалині.

МІРІАМ.

Він там, він все сидить так нерухомо,
як те каміння, що навколо нього.
Над ним — мені здається, я те бачу, —
нависли думи хмарою важкою,
от-от з них стрілить ясна блискавиця
і цілий світ осяє. Ох, коли ж,
коли вона розіб'є темну хмару?
Хоч би мене убила блискавиця,
я прагну, прагну, щоб вона злетіла,
щоб хоч на мить чоло те просіяло.
Годівлю дав юрбі, тілам і душам,
всім дав спокій, а сам у сій пустелі
пасе думок отари незчисленні.
Нема їм впину, а йому спочинку...
Який він самотній, Боже правий!
Невже йому не можна допомогти?
Невже він завжди буде самотній?

«Месія прийде в славі світ судити» —
так сказано в пророцтві, більш нічого.
І правда, й милосердя — все для світу,

а для Месії що? Чи тільки слава?
«Війна і звада, смерть, недуги зникнуть,
мир буде на землі і щастя в людях...»
А для Месії? — знову «слава в вишніх»?
І тільки слава? О, яка ж то кара
Месією, що світ ратує, бути!
Всім дати щастя і нещасним бути,
нещасним, так, бо вічно самотнім.
Хто міг би врятувати його самого
від самотині, від страшної слави?

(Пригнічена раптовою втомою, сідає під скелею і схиляється на камінь.)

Чого ж се я слідом за ним блукаю?
Чого? Сама не знаю. Певне, дух
мене сюди завів на певну згубу.
Ну, що ж! Нехай! Мені тут гинуть краще,
ніж в іншій місці. Я загину тут,
я вигостила погляд у пустині,
мов соколиний зір, — все виглядала,
чи він хоч не подивиться на мене, —
не подивився і не обернувся...
Занадто вже буйна була надія!
Чого ж я сподівалась?.. Я не знаю!

(Розхитуючись, як ті, що голосять на гробі, співає стиха тужливу східну пісню, довго, без слів.)

Про се співати можна, а сказати —
слів не стає.

(Співає знов.)

Яка була юрба
за ним, як він ходив по Галілеї.
І кожний встиг торкнути хоч одержу,

хоч край плаща Месії, тільки я
торкнути не посміла, бо нічого
просить не мала в нього: ні здоров'я,
ні страви на безхліб'ї. Я не знаю,
чого я йшла з юрбою...

(Співає знов.)

Він нікому
не відмовляв потіхи і поради.
Кому що бракувало, він давав.

(Співає.)

А що ж мені бракує? О Месіє,
ти, може, знаєш?!

Непомітно для Міріам Месія наблизився з-за скелі, на-
дійшовши з пустині, і схилився над нею.

Месія.

Знаю, Міріам!

МІРІАМ *(жахнулась)*.
Учителю!

Месія.

Не бійся, жінко, спокій
я хочу дати тобі.

МІРІАМ.

О, я не хочу,
не хочу я спокою!

Месія *(лагідно і разом суворо)*.

Міріам,
се дух в тобі говорить. Чом не хочеш?
Спокою прагне всякий.

МІРІАМ.

Але ти,
вчителю, покинув той спокій,
що був у тебе в тихім Назареті.

Месія.

Ти дорівнятись хочеш...

МІРІАМ *(з поривом)*.

Ні, Месіє,
я не рівняюся до тебе, ні!
Я знаю те, що я нещасна жінка.

Месія.

Так нащо ж ти зрїкаєшся спокою,
єдиної потіхи всіх нещасних?

МІРІАМ *(з раптовою одвагою)*.

Бо ти його не маєш, сину Божий!

Месія.

Яке тобі до мене діло, жінко?

МІРІАМ *(знищена, збентежена, закриває лице покривалом
і повертається йти геть)*.

Месія.

Стій, Міріам, скажи, ти в мене віриш?

МІРІАМ *(не відкриває лиця)*.

Я вірю, що ти Божий син, Месіє,
і всім, окрім мене, даси ратунок.

Месія.

Усім, крім тебе, жінко?

МІРІАМ.

Ти сказав.

Месія.

Я не казав того.

МІРІАМ.
Та я те чула.
Прости, учителю, я мушу йти.
(Відступає.)
МЕСІЯ.
Куди ти йдеш?
МІРІАМ.
Не знаю. Так, на безвість.
МЕСІЯ.
Чого ж ти йдеш?
МІРІАМ.
Бо мушу йти.
МЕСІЯ.
Навіщо?
МІРІАМ.
Ти знаєш. Ти — Месія! Я не знаю.
МЕСІЯ.
Зостанься тут.
МІРІАМ (мовчки спиняється).
МЕСІЯ.
Скажи мені, ти чула,
що говорив я людям?
МІРІАМ.
Так, Месіє.
МЕСІЯ.
Ти прийняла мої слова?
МІРІАМ.
Ніколи
я не забуду їх.
МЕСІЯ.
І вслід їх підеш?

МІРІАМ.
Вони слідом за мною підуть всюди,
волаючи: «Ти йдеш в неправу путь!».
І, мов на жар пекучий, наступати
я буду на слова твої огнисті, —
сліди мої від них криваві будуть.
МЕСІЯ.
Уперта річ твоя, ти мов рабиня,
що знає волю пана і не слуха.
Таких рабів сувора кара жде.
МІРІАМ (падає навколішки).
О горе! Впала вже на мене кара,
і вже її ніхто не зійме з мене!
МЕСІЯ.
У тебе мало віри. Якби ти
хоч зерня віри мала...
МІРІАМ.
О, я вірю,
без краю вірю в тебе, сину Божий,
та я не вірю в себе! Я не вірю,
щоб я могла твої слова прийняти.
МЕСІЯ.
Таке смирення гірше від гордині.
МІРІАМ.
О, сто раз гірше, я те добре знаю,
і з того розпач мій.
МЕСІЯ.
Ти не наводь
обмови зайвої на власну душу, —
такою чорною вона не може бути.

МІРІАМ.

О ні, учителю, вона чорніша,
ніж хата-пустка, що після пожежі
чорніє порожнечєю. Вода
твоїх речей, цілюща та живуща,
душі моєї вигоїть не може.
Вода боронить від огню живого,
згорілу ж хату дárма поливати.

МЕСІЯ.

Та що тобі спалило душу, жінко?

МІРІАМ.

Не знаю: чи ненависть, чи любов.

МЕСІЯ.

Ненавидиш кого ж ти?

МІРІАМ.

Ворогів.

МЕСІЯ.

Своїх?

МІРІАМ.

Твоїх.

МЕСІЯ.

Я їх казав любити.

МІРІАМ.

А я люблю... не їх.

МЕСІЯ.

Вони для тебе,
як і для мене, ближні.

МІРІАМ.

Але я
від них далека, наче від єхидни.

МЕСІЯ.

Вони не відають, що творять.

МІРІАМ.

І єхидна
не свідома, а всяк її розтопче,
як стріне на шляху.

МЕСІЯ.

Якби єхидна
могла покинути свою отруту,
вона була б не гірша від голубки.

МІРІАМ.

Але вона отрути не покине.

МЕСІЯ.

Про царство Боже на землі ти чула?

МІРІАМ.

Та я ж тепер ніде його не бачу.

МЕСІЯ.

Ти дивишся й не бачиш, маловірна.

МІРІАМ.

О так, не бачу! Світло твого духа
мене сліпить. Чим ти мені ясніше,
тим душі ворогів мені темніші,
тим менш єхидна схожа до голубки.
Не маловірна я, занадто вірю,
і віра та мене навек погубить.
Я вірю, що ти світло, — і такого
ся темрява до себе не приймає?
Я вірю, що ти слово, — і такого
отой глухорожденний люд не чує?
Їм, може, треба іншого Месію?
Їм, може, сина Божого не досить?